

STRENGTHENING INVOLVEMENT of representatives of employees in information and consultation

VS-2018-0043

Μελέτες περιπτώσεων

Έκθεση Ιταλίας

FAI CISL

Via Tevere 20

00198 Ρώμη

Ιταλία

Ρώμη, 15 Νοεμβρίου 2018

Πρόγραμμα STRENGTHENING INVOLVEMENT (DG Employment-VS/2018/0043). Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα προϊόντα διατροφής παραμένουν ο κορυφαίος τομέας σε πωλήσεις με την επωνυμία Made in Italy σε όλο τον κόσμο. Ο τομέας των τροφίμων παρουσιάζει εξαιρετική ανάπτυξη και, σε αντίθεση με άλλους βιομηχανικούς κλάδους στην Ιταλία, αποδείχθηκε ικανός να διατηρήσει την απασχόληση και την παραγωγή.

Θα παρουσιάσουμε ορισμένα στοιχεία για να απεικονίσουμε καλύτερα την εξέλιξη του τομέα των τροφίμων στο πλαίσιο της οικονομίας μας. Η βιομηχανία τροφίμων απασχολεί περίπου 465 χιλιάδες εργαζόμενους και αποτελείται από 58.000 επιχειρήσεις σε όλη την Ιταλία. Ο τομέας των τροφίμων έχει επιβεβαιώσει τα τελευταία χρόνια ότι έχει ένα πολύτιμο χαρακτηριστικό, δηλαδή έχει σταθεροποιήσει χωρίς δυσκολία το επίπεδο απασχόλησής του. Την ίδια περίοδο, η Ιταλία υπέστη την απώλεια περίπου ενός εκατομμυρίου θέσεων εργασίας. Ωστόσο, από το 2007, ο τομέας των τροφίμων έχει χάσει μόνο 20.000 θέσεις εργασίας, οι περισσότεροι από τους οποίους οφείλονται στη μείωση του κύκλου εργασιών.

Η βαρύτητα του τομέα των τροφίμων στο εμπορικό ισοζύγιο είναι 135 δισ. Ευρώ ετησίως, εκ των οποίων 60 δισ. Ευρώ αντιστοιχούν σε μόνο 500 μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό σημαίνει ότι η κατάσταση στον τομέα είναι εξαιρετικά πολωμένη και, ταυτόχρονα, υπάρχει κατακερματισμός, επιδεικνύοντας τόσο μερικές μεγάλες εταιρείες, που είναι ηγέτιδες παγκοσμίως, όσο και έναν ολόκληρο γαλαξία μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, που στοχεύουν στην επίτευξη αριστείας, δεν απευθύνονται στη μαζική αγορά, αλλά στην αύξηση των πωλήσεων προϊόντων υψηλής αξίας.

Ο καλύτερος τρόπος να υποστηριχθεί η δομή των ΜΜΕ στη χώρα μας είναι να ενισχυθεί το σύστημα υπεργολαβιών, που ενισχύει την παραγωγή σε εθνικό επίπεδο και αντιστέκεται στις διαδικασίες μεταφοράς βιομηχανικών μονάδων στο εξωτερικό.

Αυτή η κατάσταση είχε θετικό αντίκτυπο και στις εργασιακές σχέσεις, οι οποίες είναι καλές σε πολλούς βιομηχανικούς ομίλους. Το γεγονός αυτό τους επέτρεψε να έχουν αξιοσημείωτη λειτουργική ευελιξία. Ίσως το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι οι βιομηχανίες του τομέα των τροφίμων συνεργάζονται στενά με τις ιταλικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, από τις οποίες αγοράζουν περίπου το 72% των πρώτων υλών, που χρησιμοποιούν. Αυτός ο παράγοντας παρακινεί με συστημικό τρόπο πλήρως και διασυνδέει τις εταιρείες. Υποστηρίζει επίσης την αριστεία στην παραγωγή και την ικανότητα των εταιρειών να αξιοποιούν το υπάρχον ποιοτικό εργατικό δυναμικό.

Ως εκ τούτου, προκειμένου να αποδείξουμε ότι οι εξαγωγές αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του συστήματος αυτού, αναφέρουμε το γεγονός ότι από το 2000 και μετά ο μέσος όρος των εξαγωγών στον τομέα των τροφίμων είναι διπλάσιος σε σχέση με τον αντίστοιχο των υπόλοιπων κλάδων της μεταποίησης. Το 2017 οι εξαγωγές έφτασαν τα 41 δισ. Ευρώ. Η παραγωγή, αντιθέτως, υποφέρει από την αδύναμη εσωτερική κατανάλωση.

Για το λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια οι εταιρείες μας υποχρεώθηκαν να αναδιοργανωθούν, αλλά και να εξορθολογήσουν τα κόστη τους, ιδίως το κόστος της εργασίας, και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις αντίστοιχα για να αντιμετωπίσουν αυτή την κατάσταση, ανταποκρίθηκαν προασπίζοντας τα δικαιώματα των εργατών και των εργαζομένων γενικότερα.

Η επιτυχία της ιταλικής βιομηχανίας τροφίμων βασίζεται στη μοναδική ικανότητα που έχει, να συνδυάζει την παράδοση με την καινοτομία και τη διάκριση με την

τεχνολογία. Αυτή η συνταγή, απaráμιλλη στον κόσμο, μπορεί να εντοπιστεί σε περισσότερα από 760 προϊόντα με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης. Ο κλάδος έχει αξιοποιήσει αυτό το πλεονέκτημα, τοποθετώντας τον εαυτό του στις προτιμήσεις του ανώτερου κλάσματος των καταναλωτών στον κόσμο.

Σήμερα, περίπου το ένα τρίτο του ετήσιου κύκλου εργασιών του τομέα των τροφίμων αντιστοιχεί σε προϊόντα, στα οποία η καινοτομία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Η καινοτομία προσθέτει αξία στα "παραδοσιακά προϊόντα διατροφής". Οι εταιρείες εκτίθενται σε κινδύνους που συνδέονται με την οικονομική κρίση, τις φυγοκεντρικές κινήσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού, για να μην αναφέρουμε τον ανταγωνισμό λόγω απομιμήσεων και πλαστών προϊόντων, την αποκαλούμενη ιταλική ηχώ. Για να μετατραπούν αυτοί οι κίνδυνοι σε ευκαιρίες, είναι χρήσιμο να εισαχθούν νέα μοντέλα, τα οποία να συνδέουν την κουλτούρα με την τοπική τεχνογνωσία, τα οποία να είναι προσανατολισμένα προς τη βιωσιμότητα και κατ' αυτόν τον τρόπο να επανατοποθετήσουν τον ανταγωνισμό στα πρότυπα ποιότητας και στη βάση της διάχυσης του οφέλους, που θα προκύψει, μέσω στέρων δικτύων συνεργασίας.

Μελέτη περίπτωσης Perugia

Όμιλος NESTLE

Αριθμός εργαζομένων	860
Αριθμός μονάδων στην Ιταλία	1
Έδρα	Perugia
Συλλογική Σύμβαση Εργασίας	Κλαδική τροφίμων
Επιχειρησιακή ΣΣΕ	Nestle Group
Ενιαία συνδικαλιστική εκπροσώπηση	Ναι
Συντονισμός του Ομίλου	Ναι, Nestle
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εργαζομένων	Ναι, Nestle
Δυναμική της εταιρείας ως προς τη διαβούλευση	Ναι

Το 1988, το ιταλικό τμήμα του ομίλου Nestle αγόρασε την εταιρεία Perugia στην Περούτζια της Ούμπριας και κατάφερε να το καταστήσει ένα από τα πιο βασικά εργοστάσια παραγωγής σοκολάτας Nestle στην Ευρώπη.

Στη Nestle, και πιο συγκεκριμένα στην Περούτζια, ο συνδικαλισμός είναι υψηλός και υπάρχουν καλές συνδικαλιστικές σχέσεις σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το 2016 η Περούτζια διέθετε 860 υπαλλήλους, από τους οποίους 600 πλήρους απασχόλησης και οι υπόλοιποι με συμβάσεις μερικής απασχόλησης. Στους υπαλλήλους αυτούς μπορούσε κανείς να προσθέσει περίπου 150 ακόμα εποχικά εργαζόμενους, κυρίως για την εκστρατεία του Πάσχα.

Τον Απρίλιο του 2016 υπογράφηκε από τρία συμβαλλόμενα μέρη μια συμφωνία, η οποία προηγήθηκε ως αντάλλαγμα μιας επένδυσης ύψους € 60 εκατομμυρίων και την ίδρυση ενός Τμήματος Βασικών Ζαχαρωδών προϊόντων:

- Η παραγωγή καραμέλας (Rossana, Glacia κ.λπ.) θα παραχωρηθεί στη FIDA (εταιρεία με έδρα στο Piemonte)
- Τα μπισκότα (Ore Liete) θα παραχωρηθούν στην PISELLI (εταιρεία με έδρα στην Umbria).

Η συμφωνία αυτή προέβλεπε διάφορες συναντήσεις για την αξιολόγηση διαφορετικών καταστάσεων όσον αφορά τις απολύσεις. Σε λίγους μήνες, η διοίκηση ανακοίνωσε στα συνδικάτα ότι θα υπάρξουν 360 απολύσεις. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ξεκίνησαν την αντίδρασή τους, εμπλέκοντας επίσης τοπικούς και εθνικούς θεσμούς. Συγκάλεσαν Γενικές Συνελεύσεις των εργαζομένων και διάφορες θεσμικές συναντήσεις. Το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης, ανταποκρινόμενο στην έκκληση των συνδικαλιστικών οργανώσεων, οργάνωσε συναντήσεις με την παρουσία της διοίκησης της εταιρείας. Η προσπάθειά μας επεκτάθηκε για να αγκαλιάσει ολόκληρη την πόλη της Περούτζια, μέσω της διοργάνωσης εκδήλωσης, που έλαβε χώρα στο ιστορικό κέντρο της πόλης, στην οποία συμμετείχαν πολλοί πολίτες και εκπρόσωποι όλων των πολιτικών δυνάμεων. Αυτό συνέβη ταυτόχρονα με άλλες πρωτοβουλίες των συνδικάτων, π.χ. ενημέρωση των μαθητών στα σχολεία για τη σημασία της εταιρείας για την πόλη της Περούτζια και τις επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων στην ίδια την πόλη. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις ανέλαβαν επίσης την οργάνωση

συνδικαλιστικών κινητοποιήσεων, όπως απεργίες, έκτακτες στάσεις εργασίας, ευέλικτες στάσεις εργασίας κλπ.

Ανάμεσα στο τέλος του 2016 και τους πρώτους μήνες του 2017, συνεννοηθήκαμε με τη διοίκηση να προσφέρει στους εργαζόμενους την επιλογή της εθελοντικής αποχώρησης από την εταιρεία παίρνοντας σε αντάλλαγμα € 60.000 εάν ήταν μισθωτοί πλήρους απασχόλησης και ένα ανάλογο ποσό οι μερικώς απασχολούμενοι, οι οποίοι απασχολούνταν τουλάχιστον το 75% της πλήρους απασχόλησης. Στο μέτρο αυτό προστέθηκε η δυνατότητα πρόωρης "συνταξιοδότησης" ηλικιωμένων εργαζομένων (σύστημα συνταξιοδότησης Iso, στο οποίο η εταιρεία καταβάλλει στον εργαζόμενο κάθε μήνα ένα ποσό ίσο με τη σύνταξή του συν την ασφάλιση του). Ένα άλλο κίνητρο ήταν η μείωση του χρόνου εργασίας κατά 50% και η λήψη επιπλέον 5 000 ευρώ ετησίως για 5 χρόνια. Όλα αυτά τα μέτρα επέτρεψαν σε 40 άτομα να επωφεληθούν από την πρόωρη συνταξιοδότηση Iso, σε 150 άτομα να αποχωρήσουν οικειοθελώς από την εταιρεία με τη λήψη της παραπάνω αποζημίωσης απόλυσης και σε 150 άτομα να αλλάξουν τις συμβάσεις τους πλήρους απασχόλησης ή απασχόλησης 75% σε μερική απασχόληση 50%. Αυτές οι λύσεις, αν και επώδυνες για το συνδικάτο και τους εργαζόμενους, τους επέτρεψαν να αντιμετωπίσουν μια δραματική κατάσταση, μετατρέποντάς την σε μεσοπρόθεσμα υποφερτά μέτρα.

Οι λύσεις αυτές έδωσαν στις συνδικαλιστικές οργανώσεις τη δυνατότητα να προβλέψουν στρατηγικές επανένταξης του προσωπικού, διατηρώντας ζωντανή μια στρατηγική εταιρεία- σύμβολο της πόλης.

Μελέτη περίπτωσης San Benedetto

San Benedetto

Αριθμός εργαζομένων	2.100
Αριθμός μονάδων στην Ιταλία	6
Έδρα	Scorze (Veneto)
Συλλογική Σύμβαση Εργασίας	Κλαδική τροφίμων
Επιχειρησιακή ΣΣΕ	Εργοστασιακή
Ενιαία συνδικαλιστική εκπροσώπηση	Ναι
Συντονισμός του Ομίλου	Όχι
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εργαζομένων	Ναι (πρόσφατα)
Δυναμική της εταιρείας ως προς τη διαβούλευση	Ναι

Η έδρα της εταιρείας βρίσκεται στο Scorze στην περιοχή της Βενετίας (Βένετο, Βόρεια Ιταλία). Έχει 6 εργοστάσια στην Ιταλία και πρόσθετα σε Γαλλία και Ισπανία.

Στην Ιταλία απασχολεί 2.100 εργαζομένους, εκ των οποίων το 60% έχει συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου και οι υπόλοιποι είναι εποχικοί ή προσωρινά απασχολούμενοι.

Η παρουσία συνδικαλιστικών οργανώσεων είναι πολύ ισχυρή, καθώς τα μέλη της FAI CISL και της FLAI CGIL έχουν πολλά μέλη. Μια ενιαία συνδικαλιστική εκπροσώπηση (RSU) εκλέχθηκε σύμφωνα με το νόμο και ανέλαβε τις σχέσεις με τη διοίκηση της εταιρείας.

Η εταιρεία San Benedetto έχει ένα Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εργαζομένων, το οποίο ιδρύθηκε πριν από μερικά χρόνια και άρχισε να λειτουργεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Δεν υπάρχει ενιαία επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας, που να καλύπτει όλους τους εργαζόμενους που εργάζονται και στις 6 ιταλικές εγκαταστάσεις. Κάθε εργοστάσιο έχει τη δική του συλλογική σύμβαση. Ειδικά το εργοστάσιο στο Scorze με 1,600 εργαζόμενους σηματοδοτεί εδώ και πολλά χρόνια τη δική του δευτεροβάθμια επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας.

Ενόψει της αναδιοργάνωσης της παραγωγής και του εξορθολογισμού του κόστους, η εταιρεία ανακοίνωσε ότι χρειάζεται προοπτικά να προσλάβει περίπου 30 άτομα. Η ανακοίνωση αυτή προκάλεσε ανοιχτή αντιπαράθεση μεταξύ της διοίκησης της εταιρείας από τη μία πλευρά και από την άλλη πλευρά της RSU (ενιαίας συνδικαλιστικής εκπροσώπησης) καθώς και των συνδικαλιστικών Ομοσπονδιών. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων υποστήριξαν ότι η πρόσληψη νέου προσωπικού θα πρέπει να γίνει άμεσα και ότι η διοίκηση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί προσωρινές συμβάσεις εργασίας ή συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Το πρόβλημα εξετάστηκε θετικά μέσα από μια διαδικασία ενημέρωσης και διαβούλευσης. Η RSU είχε τον πρώτο λόγο, αλλά και οι εξωτερικοί εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών Συνομοσπονδιών ήταν παρίσταντο σε όλες τις συνεδριάσεις.

Η πράξη απέδειξε ότι στην περίπτωση αυτή δε χρειάστηκε να γίνει προσφυγή σε δημόσιους θεσμούς, όπως στην Επιθεώρηση Εργασίας που εξετάζει τις εργασιακές διαφορές. Τα δύο αντισυμβαλλόμενα μέρη κατέληξαν σε μια κοινή αντίληψη, η οποία

προέβλεπε ότι η εταιρεία θα προσλάβει απευθείας 30 άτομα με σύμβαση μαθητείας και ότι και τα δύο μέρη δεσμεύονται να παρακολουθούν συνεχώς τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητευόμενοι κάνουν με τη δουλειά τους και ότι τα άτομα αυτά θα προσληφθούν, εάν οι εξελίξεις στην παραγωγή και την επιχείρηση το επιτρέψουν. Κατά τη διάρκεια αυτής της σύγκρουσης και διαφωνίας, οι εργαζόμενοι της San Benedetto ενημερώνονταν διαρκώς μέσω Γενικών Συνελεύσεων και ανακοινώσεων. Ταυτόχρονα, η τοπική κοινότητα ενημερωνόταν όσο το δυνατόν πιο συγκεκριμένα μέσω συνεντεύξεων Τύπου και συνεντεύξεων στα ΜΜΕ.

Μελέτη περίπτωσης Ferrero

FERRERO

Αριθμός εργαζομένων	6.000
Αριθμός μονάδων στην Ιταλία	4
Έδρα	Alba
Συλλογική Σύμβαση Εργασίας	Κλαδική τροφίμων
Επιχειρησιακή ΣΣΕ	Του Ομίλου
Ενιαία συνδικαλιστική εκπροσώπηση	Ναι
Συντονισμός του Ομίλου	Ναι
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εργαζομένων	Ναι
Δυναμική της εταιρείας ως προς τη διαβούλευση	Ναι

Στην Ιταλία, η έδρα της εταιρείας είναι στην Alba, αλλά η μητρική εταιρεία βρίσκεται στο Λουξεμβούργο. Στην Ιταλία υπάρχουν 4 εργοστάσια που απασχολούν περίπου 6.000 εργαζόμενους. Οι μονάδες βρίσκονται στο Piemonte, τη Λομβαρδία, την Καμπανία και το Molise.

Περίπου το 55% του προσωπικού έχει συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου, ενώ οι υπόλοιποι έχουν συμβάσεις ορισμένου χρόνου, οι οποίες ποικίλλουν από 6/7 μήνες έως 3 μήνες ετησίως.

Η συνδικαλιστική παρουσία είναι ισχυρή και καλά δομημένη. Οι τρεις Συνομοσπονδίες CGIL, CISL και UIL έχουν τον ίδιο σχεδόν αριθμό μελών. Στην εταιρεία υπάρχει μια ενοποιημένη συνδικαλιστική αντιπροσωπεία (RSU), η οποία αναλαμβάνει τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και υπογράφει την επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας, η οποία βελτιώνει τις διατάξεις της συλλογικής κλαδικής σύμβασης τροφίμων.

Στη Ferrero υπάρχει ένα ΕΣΕ, το οποίο λειτουργεί εδώ και πολλά χρόνια. Συναντιέται αρκετές φορές το χρόνο σε διάφορες τοποθεσίες, που έχει εγκαταστάσεις η εταιρεία ανά την Ευρώπη.

Η επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας ρυθμίζει πολλά θέματα σχετικά με την οργάνωση της εργασίας, την κοινωνική πολιτική της εταιρείας και ένα σύστημα μπόνους με βάση τα αποτελέσματα. Αναφέρεται επίσης στη διοίκηση του Ομίλου και στον τρόπο επίλυσης των ενδεχόμενων εργασιακών διαφορών στις διάφορες εργοστασιακές μονάδες. Συγκεκριμένα, αναφέρεται σε περιοδικές αλλαγές του προγράμματος εργασίας και στην οργάνωση των βάρδιών, ανάλογα με την εξέλιξη της παραγωγής (στη Ferrero λειτουργούν 3 βάρδιες την ημέρα και κάποιους μήνες του έτους λειτουργούν συνεχείς κύκλοι).

Πιο συγκεκριμένα, η οργάνωση των βάρδιών και των κύκλων παραγωγής αποτελεί αντικείμενο εργασιακών διαφορών και συλλογικών διαπραγματεύσεων, κατά τις οποίες τα συνδικάτα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τόσο μέσω των συλλογικών συμβάσεων όσο και μέσω της ενημέρωσης και διαβούλευσης, διότι οι αποφάσεις αυτές έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ποιότητα της εργασίας του προσωπικού και στη ζωή του, καθώς αναφέρεται και στη νυχτερινή εργασία και την εργασία τα Σαββατοκύριακα. Η εταιρεία ενημέρωσε την RSU και τα εξωτερικά συνδικάτα για το

Θέμα αυτό και η RSU μαζί με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις συγκάλεσαν μια προκαταρκτική Γενική Συνέλευση για να ενημερώσουν τους εργαζομένους, συναντήθηκαν με τη διοίκηση για να συζητήσουν και μετά τη σύναψη μιας συμφωνίας οργάνωσαν μια δεύτερη Γενική Συνέλευση. Η συμφωνία επιτρέπει την εξατομίκευση συνεχών κύκλων 4 ημερών εργασίας και 2 ημερών ανάπαυσης για κάθε μέλος του προσωπικού. Μετά την υπογραφή αυτής της συμφωνίας η εταιρεία έχει αναγνωρίσει ότι οι εργαζόμενοι, που εργάζονται σε συνεχείς κύκλους έχουν δικαίωμα να παίρνουν ένα καθημερινό επίδομα.

Στο πλαίσιο αυτής της εργασιακής διαμάχης, η εξωτερική συνδικαλιστική οργάνωση συμμετείχε σε όλες τις φάσεις, συγκαλώντας μαζί με την RSU συνελεύσεις για την ενημέρωση των εργαζομένων αλλά και συνελεύσεις προκειμένου να παρθούν αποφάσεις.

Κατά τη διάρκεια της εργασιακής διαμάχης ενεπλάκησαν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τη στήριξη των θέσεων, που υποστήριξε η συνδικαλιστική οργάνωση στο τραπέζι της διαβούλευσης, μέσω δελτίων τύπου και συνεντεύξεων. Ωστόσο, αποδείχθηκε ότι δεν χρειάστηκε να ζητηθεί η διαμεσολάβηση της Επιθεώρησης Εργασίας.